

ЦИФРОВА ЕКОНОМІКА: ПРОБЛЕМИ КОМПЛЕКСНОГО ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Вінник О. М.,

доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України, головний науковий співробітник відділу правового забезпечення ринкової економіки НДІ приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України

Стаття присвячена питанням комплексного правового забезпечення цифрової економіки. Аналізується зарубіжний і український досвід правового регулювання відносин у сфері цифрової економіки. Визначаються особливості правового забезпечення цієї сфери в Україні, а саме:

– багаточисельність актів законодавства, що регулюють окремі види відносин цифрової економіки;

– започаткування електронного урядування;

– прийняття плану дій в цифровій сфері відповідно до визначених принципів;

– слабкий захист прав споживачів у сфері електронної комерції.

Концепція розвитку електронного урядування в Україні та Концепція державної політики у сфері захисту прав споживачів передбачають низку заходів, серед яких і вдосконалення правового регулювання у сфері цифрової економіки

Ключові слова: цифрова економіка; електронне урядування; кодифікаційний акт цифрової економіки.

Використання цифрових технологій у всіх сферах суспільного життя істотно його змінює. Сфера економіки не є виключенням. З'явився навіть відповідний термін – цифрова економіка, що широко використовується міжнародною спільнотою включно з ЄС [1], а в деяких країнах навіть прийнято спеціальний закон з такою назвою – Digital Economy Act [2; 3].

Сінгапур, Велика Британія, Нова Зеландія, ОАЕ, Естонія, Японія, Ізраїль – країни-лідери з розвитку цифрової економіки [4]. Проте й Україна має значні здобутки в цій сфері – саме вона першою у світі запустила електронний державний аукціон на основі криптографічної технології blockchain, а сподівання ще більші – підвищення рівня ВВП [5].

Разом з тим проблема комплексного правового забезпечення цифрової економіки залишається актуальною донині, оскільки має включати не лише правове регулювання відносин у цій сфері, в т.ч. визначення правового статусу основних її учасників (представників е-бізнесу та споживачів е-послуг, регуляторів різних рівнів – від державних до саморегулювальних) та форм їх зв'язків (договірних, корпоративних, управлінсько-регулятивних), а й забезпечення реалізації норм, що регулюють відносини цифрової економіки та визначають специфіку розгляду/врегулювання спорів/конфліктів між учасниками такої економіки.

У зазначеному ракурсі відносини цифрової економіки малодосліджені, хоча окремим її проблемам (як правило, з точки зору електронної комерції, захисту прав споживачів та прав інтелектуальної власності) приділялась увага представниками різних галузей науки – економіки, менеджменту, права, технічних наук [6; 7; 8; 9; 10; 11; 12]. Відтак *метою цієї статті* є заповнення (певною мірою) згаданої прогалини і визначення основних напрямів розв'язання проблеми комплексного правового забезпечення цифрової економіки.

Насамперед варто приділити увагу стану правового регулювання відносин, для якого характерне акцентування на електронній торгівлі як в ЄС [13; 14], так і в більшості країн, включно з Україною [15].

Слід, однак, зазначити, що Європейська комісія запропонувала політичні та юридичні рішення щодо розв'язання проблем сучасної економіки ЄС у рамках своєї стратегії цифрового єдиного ринку [1], проте без прийняття відповідного акта (регламенту чи директиви) щодо комплексного регулювання ключових відносин у цій сфері. В стані обговорення директива щодо Європейського кодексу електронних комунікацій (European Electronic Communications Code), який має регулювати відносини щодо комунікацій як визначальної складової цифрової економіки, що забезпечує її функціонування [16].

Отже, в ЄС відсутній акт, який би комплексно регулював відносини у сфері цифрової економіки, а дію англійського закону Digital Economy Act [2; 3], присвяченого значній частині відносин в цій сфері (щодо: доступу до цифрових послуг; цифрової інфраструктури; он-лайн порнографії; інтелектуальної власності; цифрового уряду та ін.) варто ґрунтовно дослідити з точки зору його ефективності (тим паче, що регулювання зазнало змін в 2017 р. порівняно з версією згаданого акта, прийнятого 2010 р.).

Україна в основному йде шляхом інших країн щодо регулювання зазначених відносин, і відсутність кодифікаційного акта цифрової економіки значною мірою компенсується численними актами законодавства, деякі з яких спеціально присвячені окремим аспектам відносин сфери цифрової економіки (Закони України «Про електронну комерцію» [15], «Про електронні документи та електронний документообіг» [17], «Про електронний цифровий підпис» [18]), нещодавно (05.10.2017 р.) прийнятий «Про електронні довірчі послуги» [19]), що містять визначення понять, які стосуються відповідних відносин.

Деякі відносини щодо використання інформаційно-комунікаційних технологій регулюються також *актами законодавства*, основним предметом регулювання яких є інші (безпосередньо не пов'язані з електронними ресурсами) відносини, зокрема:

кодекси: *Господарський кодекс* [20] (містить норми про обов'язкове оприлюднення державними, казенними та комунальними підприємствами, господарськими товариствами, що контролюються державою або органом місцевого самоврядування, інформації про свою діяльність шляхом розміщення її на власній *веб-сторінці/веб-сайті* або на *офіційному веб-сайті* суб'єкта управління об'єктами державної/комунальної власності, що здійснює функції з управління підприємством, – ст. 73, 75, 77–79, 90 ГК); *Цивільний кодекс* [21] (закріплює положення щодо *можливості*: відображення інформації в електронному вигляді – ст. 200; вчинення правочину в електронній формі (ст. 205) як однієї з модифікацій письмової форми – ст. 207; відображення твору у загальнодоступних електронних системах інформації – ст. 442; електронної форми розрахунків – за допомогою розрахункових документів у електронному вигляді – ст. 1087); *Податковий кодекс* [22], який (серед іншого) передбачає: використання електронних ресурсів у сфері оподаткування (Єдиного реєстру податкових накладних та Єдиного реєстру акцизних накладних, які ведуться в *електронному вигляді* центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику; надання послуг *електронного цифрового підпису* – ст. 14; організацію впровадження *електронних сервісів* для суб'єктів господарювання як одну з функцій контролюючих органів (ст. 19-1) та ін.;

закони: *«Про Кабінет Міністрів»* [23] – передбачає оприлюднення на офіційному *веб-сайті* Кабінету Міністрів України (КМУ) проектів актів Уряду та прийнятих в установленому порядку постанов КМУ (ст. 50; 52); *«Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності»* [24] – закріплює: обов'язок органів виконавчої влади щодо створення та забезпечення функціонування в *мережі Інтернет веб-сторінок*, які містять інформацію, необхідну суб'єктам господарювання для провадження ними господарської діяльності (ст. 8); можливість подання в *електронній формі* за допомогою засобів *телекомунікацій* заяви про одержання (переоформлення, одержання дубліката, анулювання) документа дозвільного характеру, а також повідомлення дозвільного органу про відмову у видачі такого документа (ст. 4-1); *«Про доступ до публічної інформації»* [25], який: серед джерел доступної інформації виділяє офіційні *веб-сайти в мережі Інтернет*, єдиний державний *веб-портал відкритих даних* (ст. 5); закріплює поняття публічної інформації у формі відкритих даних, порядок її надання розпорядником на єдиному державному веб-порталі відкритих даних та на своїх веб-сайтах, своєчасного оновлення такої інформації; покладає обов'язок щодо створення та забезпечення функціонування єдиного державного веб-порталу відкритих даних на центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері електронного урядування (ст. 10-1); *«Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань»* – містить визначення низки понять (персонального кабінету підприємця, порталу електронних сервісів, коду доступу до результатів надання адміністративних послуг у сфері державної реєстрації) [26, ст. 1] та ін.;

підзаконні акти, в т.ч. про: *електронні гроші* [27]; *електронне урядування*, головною складовою якого є *електронний уряд* – єдина інфраструктура міжвідомчої автоматизованої інформаційної взаємодії органів державної влади та органів місцевого самоврядування між собою, з громадянами і суб'єктами господарювання [28] та уповноважений з цих питань орган – Державне агентство з питань електронного урядування України, одним з основних завдань якого є реалізація державної політики у сфері інформатизації, електронного урядування, формування і використання *національних електронних інформаційних ресурсів*, розвитку інформаційного суспільства [29, п. 3]; здійснення державної реєстрації *електронних інформаційних ресурсів* державних органів, органів місцевого самоврядування та інших юридичних осіб публічного права, доступ до яких здійснюється через телекомунікаційні мережі загального користування, та видає відповідні свідоцтва; забезпечення (в межах своїх повноважень) належного функціонування *Єдиного веб-порталу Кабінету Міністрів України* з можливістю інтеграції інформаційних ресурсів центральних та місцевих органів виконавчої влади, що розміщені в Інтернеті; координування діяльності органів виконавчої влади, пов'язаної із створенням та інтеграцією електронних інформаційних систем і ресурсів в *Єдиний веб-портал органів виконавчої влади* та наданням інформаційних та інших послуг через *електронну інформаційну систему «Електронний Уряд»*; функціонування електронної системи закупівель та проведення авторизації електронних майданчиків [30]; *підготовку проектів актів законодавства в електронній формі* [31] та ін.

У Верховній Раді доопрацьовуються й проекти інших законів, пов'язаних з використанням електронних ресурсів, в т.ч. *«Про електронні комунікації»* [32].

Отже, масив актів законодавства, що регулюють відносини у сфері цифрової економіки, стрімко збільшується, а відтак орієнтуватися в ньому стає доволі проблематично, в т.ч. визначитися зі змістом відповідних термінів, закріплених в значній кількості актів законодавства різної юридичної сили, в т.ч. підзаконних [34; 35 та ін.]. До того ж, відсутня уніфікація частини термінів (подібні за змістом *електронний кабінет* [34] та *персональний кабінет* [26, ст. 1] в різних актах законодавства),

невизначеність змісту деяких з них (зокрема, поняття електронного бізнесу/E-Business), що почав використовуватися спочатку за кордоном [36; 37; 38], а згодом і вітчизняним законодавцем [39]).

Цифрова економіка як складова *інформаційного суспільства* потребує відповідного правового регулювання, що має, насамперед, забезпечуватися актом малої кодифікації – Законом «Про цифрову економіку», в якому доцільно закріпити: а) визначення понять (цифрова/електронна економіка, електронний бізнес, електронна комерція, електронний договір, електронні послуги, електронний Уряд, електронні уповноважені органи, електронний обмін інформацією, Інтернет-магазин, споживачі електронних послуг, електронні комунікації тощо); б) основні засади використання електронних ресурсів у сфері цифрової економіки; в) суб'єктний склад відносин цієї сфери (представники е-бізнесу та їх саморегульовані організації, споживачі, уповноважені органи); г) їх права та обов'язки в сфері цифрової економіки, механізми захисту прав та законних інтересів, відповідальність за порушення в цій сфері та наслідки зловживання правами, особливості розгляду конфліктів/спорів. Це відповідало б не лише основним засадам розвитку інформаційного суспільства в Україні (щодо вдосконалення інформаційного законодавства з точки зору його кодифікації) [39, п. 2 розділу III], а й надало б учасникам відносин у сфері цифрової економіки, що стрімко розвивається і витісняє традиційні форми ведення бізнесу, більше можливостей щодо реалізації своїх прав та інтересів і водночас – їх захисту у разі порушення.

Природно, що в такому акті навряд чи можна закріпити визначення всіх понять та врегулювати всі відносини у сфері цифрової економіки, проте він має містити положення щодо основних актів законодавства, які регулюють певний вид відносин та визначають зміст відповідних понять (Податковий кодекс [22] – у сфері оподаткування; Закон «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» [40] – щодо електронних грошей та електронних платежів ін.).

Отже, формування цифрової економіки та її соціальне спрямування вимагає адекватного правового регулювання. І хоча в Україні прийнята значна кількість актів (в т.ч. вищезгаданих), проте потребує вирішення проблема комплексного регулювання основних видів відносин у сфері цифрової економіки за допомогою кодифікаційного акта, яким може бути Закон «Про цифрову економіку» чи Кодекс цифрової економіки. Це дозволить вдосконалити законодавство в цій сфері з точки зору змісту, форми, системи та адаптації до кращих світових стандартів з урахуванням власних надбань, а можливо, й створити більш досконале правове регулювання відносин електронної економіки, ніж вже існуюче за кордоном.

Друга складова правового забезпечення – функціонування основного регулятора цифрової економіки – Електронного уряду як базової передумови цифрової економіки [41]. У 2016 р. Європейська комісія ухвалила новий eGovernment Action Plan до 2020 р. [42], на який Україна орієнтується. Для усунення бар'єрів на шляху цифрових перетворень у найбільш перспективних сферах та реалізації першочергових ініціатив Державним агентством з питань електронного урядування України спільно з Мінекономрозвитку та Hi-Tech Office Ukraine [43] напрацьований комплексний план цифрових перетворень в Україні, прийняття якого очікується після відповідного обговорення [44]. Створена у 2016 р. Міжгалузєва рада з питань розвитку е-урядування [45] – тимчасовий консультативно-дорадчий орган Кабінету Міністрів України, утворений з метою сприяння забезпеченню координації дій з формування, виконання та реалізації програм та проектів (завдань) розвитку електронного урядування.

Принципи розвитку України в цифровому просторі як основи для розвитку цифрової економіки викладені в презентованому в грудні 2016 р. Digital Agenda – важливому документі, розробка якого була здійснена групою експертів світових та вітчизняних лідерів ринку за підтримки Міністерства економічного розвитку та торгівлі України, Комітету Верховної Ради України з питань інформатизації та зв'язку та Адміністрації Президента України [46]. Отже, основи, в т.ч. правові, електронного урядування та його співпраці з представниками електронного бізнесу вже закладено і йдеться про вдосконалення цієї системи відповідно до завдань Концепції розвитку електронного урядування в Україні [28], що серед іншого акцентує увагу на необхідності вдосконалення правового регулювання зазначених відносин.

Важливою складовою комплексної системи правового забезпечення цифрової економіки є забезпечення можливості реалізації учасниками відносин у цій сфері своїх прав, ефективність механізмів захисту у разі їх порушення. Важливість цієї проблеми можна побачити на прикладі споживачів у сфері електронної комерції: попри закріплення в Законах України «Про електронну комерцію» [15] та «Про захист прав споживачів» [47] відповідальності продавця за порушення приписів цих актів, уповноважений орган – Держпродспоживслужба практично безсила, оскільки перший із згаданих законів містить лише відсилочні положення про відповідальність у цій сфері до «закону та договору» (ст. 17–19), а другий – попри наявність положень щодо недотримання вимог першого з названих законів щодо розкриття інформації про учасників відносин та пропонований товар (роботи, послуги) [47, п. 7 ч. 1 ст. 23], не враховує належним чином специфіки електронної торгівлі (включно з можливостями покупця/споживача щодо підтвердження факту укладання та змісту електронного договору через порушення продавцем своїх обов'язків, в т.ч. інформаційного характеру) та можливостей уповноваженого органу – Держпродспоживслужби щодо притягнення порушників до відповідальності [48].

На проблеми відповідальності у сфері електронної торгівлі звертають увагу як дослідники [7; 8], пропонуючи шляхи їх вирішення включно з внесенням змін до вищезгаданих законів [49; 50, с. 30–40],

так і Уряд, прийнявши Концепцію державної політики у сфері захисту прав споживачів на період до 2020 р. [51], в якій наголошується на проблемах незахисності споживача через слабкий їх захист державою внаслідок декларативного характеру проголошених прав та відсутності механізмів їх реалізації та відновлення. Метою цієї Концепції є створення та впровадження ефективної системи захисту прав споживачів в Україні на засадах права ЄС з урахуванням кращих практик країн Євросоюзу, а серед поставлених завдань – забезпечення захисту прав споживачів у сфері електронної комерції, що здійснюється суб'єктами господарювання за допомогою інформаційно-телекомунікаційних мереж, у тому числі Інтернету. Розв'язання проблем у сфері електронної торгівлі можливе шляхом застосування комплексного підходу до вирішення питань забезпечення інтересів *споживачів*, що передбачає розвиток та взаємодію всіх складових системи захисту їх прав в Україні, зокрема, правового забезпечення, що має включати й закріплення в пропонованому кодифікаційному акті цифрової економіки положень щодо відповідальності продавця у сфері електронної комерції за: ненадання/нерозкриття передбаченої законодавством інформації; надання недостовірної інформації; незберігання інформації про укладений договір; застосування (без укладення агентських договорів) послуг інших суб'єктів підприємництва, задіяних в інтернет-торгівлі на боці продавця в інших місцевостях, де розташовані склади продавця; ненадання (ненадсилання) покупцеві електронного документа про підтвердження укладення договору на погоджених сторонами умовах.

Складність цифрової економіки, стрімкий її розвиток з огляду на появу нових технологій зумовлює необхідність вирішення цілого комплексу проблем як правового характеру (щодо захисту інформації, обміну інформацією вищезгаданих та ін.), так і іншого, в т.ч. технічного характеру (адже цифрова економіка – породження технічного прогресу). Тому проблемами цифрової економіки цікавляться представники різних наук, а правова складова у їх (проблем) вирішенні посідає значне місце і зумовлює не лише адекватне правове регулювання (у формі згаданого тут кодифікаційного акта про цифрову економіку) та реалізацію його на практиці, а й ґрунтовні наукові дослідження (дисертаційні й монографічні).

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Commission outlines next steps towards a European data economy. URL: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-17-5_en.htm (дата звернення: 31.08.2017).
2. Digital Economy Act 2017. Wikipedia. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Digital_Economy_Act_2017 (дата звернення: 05.09.2017).
3. Digital Economy Act 2017. Legislation.gov.uk. URL: <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2017/30/contents/enacted> (дата звернення: 08.09.2017).
4. Цифровая экономика. Как мы будем жить в эру digital. URL: <http://blog.easypay.ua/ru/tsifrovaya-ekonomika-kak-myi-budem-zhit-v-eru-digital/> (дата звернення: 18.11.2017).
5. Цифрова економіка здатна стрімко підвищити ВВП – Гройсман. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/2300896-cifrova-ekonomika-zdatna-strimko-pidvisiti-vvp-grojsman.html> (дата звернення: 18.11.2017).
6. IT-право: теорія та практика: навч. посібник / Авт. кол-в; за ред. Є. О. Харитоновна, О. І. Харитонові. Одеса: Фенікс, 2017. 472 с.
7. Кузьміна М. М. Правове регулювання захисту прав споживачів в Інтернет-торгівлі // Право та інновації, 2014. № 3 (7). С. 36–42.
8. Язвінська О. М. Цивільно-правова відповідальність за порушення законодавства про захист прав споживачів // Економіка та управління на транспорті, 2016. Вип. 2. С. 255–261.
9. Юрій Асадчев. Ринок електронної комерції в Україні: поточний стан та перспективи розвитку, проблеми правового регулювання. URL: <http://lexliga.com/ua/novosti/rinok-elektronnoi-kommercz> (дата звернення: 25.09.2017).
10. Веретюк С. М., Пілінський В. В. Визначення пріоритетних напрямків розвитку цифрової економіки в Україні // Наукові записки Українського науково-дослідного інституту зв'язку, 2016. № 2 (42). С. 51–58.
11. Борецька І. Ю., Марєєв С. В., Степова С. В. Електронна комерція як складова частина електронного бізнесу. URL: http://www.rusnauka.com/15_APSN_2010/Informatica/67272.doc.htm (дата звернення: 07.11.2016 р.).
12. Апалькова В. В. Концепція розвитку цифрової економіки в Євросоюзі та перспективи для України // Вісник Дніпропетровського університету. Серія «МЕНЕДЖМЕНТ ІННОВАЦІЙ», 2015. Випуск 4. С. 9–18.
13. Directive 2011/83/EU of the European Parliament and of the Council of 25 October 2011 on consumer rights, amending Council Directive 93/13/EEC and Directive 1999/44/EC of the European Parliament and of the Council and repealing Council Directive 85/577/EEC and Directive 97/7/EC of the European Parliament and of the Council. URL: <http://eur-lex.europa.eu> (дата звернення: 27.09.2017).

14. Directive 97/7/EC of the European Parliament and of the Council of 20 May 1997 on the protection of consumers in respect of distance contracts. URL: <http://eur-lex.europa.eu> (дата звернення: 25.09.2017).
15. Про електронну комерцію: Закон України від 03.09.2015 р. // ВВР України, 2015. № 45. Ст. 410.
16. Proposed Directive establishing the European Electronic Communications Code. URL: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/proposed-directive-establishing-european-electronic-communications-code> (дата звернення: 08.09.2017).
17. Про електронні документи та електронний документообіг: Закон України від 22.05.2003 р. // ВВР України, 2003. № 36. Ст. 276.
18. Про електронний цифровий підпис: Закон України від 22.05.2003 р. // ВВР України, 2003. № 36. Ст. 276.
19. Про електронні довірчі послуги: Закон від 05.10.2017 р. // Урядовий кур'єр від 08.11.2017. № 210.
20. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. // ВВР України, 2003. № 18, № 19–20, № 21–22. Ст. 144.
21. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. // ВВР України, 2003. № 40. Ст. 356.
22. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. // Офіційний вісник України, 2010. № 92.
23. Про Кабінет Міністрів України: Закон України від 27.02.2014 р. // ВВР України, 2014. № 13. Ст. 222.
24. Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності: Закон України від 06.09.2005 р. // ВВР України, 2005. № 48. Ст. 483.
25. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011 р. // ВВР України, 2011. № 32. Ст. 314.
26. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань: Закон України від 15.05.2003 р. // ВВР України, 2003, № 31–32. Ст. 263.
27. Положення про електронні гроші в Україні, затверджене постановою Правління Національного банку України від 04 листопада 2010 року № 481 // Офіційний вісник України, 2010. № 100. Ст. 3571.
28. Концепція розвитку електронного урядування в Україні, затв. Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 20 вересня 2017 р. № 649-р // Офіційний вісник України, 2017. № 78.
29. Положення про Державне агентство з питань електронного урядування України, затв. постановою Кабінету Міністрів України від 1 жовтня 2014 р. № 492 // Офіційний вісник України, 2014. № 80. Ст. 2269.
30. Порядок функціонування електронної системи закупівель та проведення авторизації електронних майданчиків, затв. постановою Кабінету Міністрів України № 166 від 24 лютого 2016 р. // Офіційний вісник України від 25.03.2016, 2016. № 22. С. 13. Ст. 855.
31. Деякі питання підготовки проектів актів законодавства в електронній формі: Постанова Кабінету Міністрів України № 608 від 18.08.2017 // Офіційний вісник України від 05.09.2017, 2017. № 69. Ст. 2073.
32. Постанова Верховної Ради України від 20.09.2016 № 1521 «Про направлення на повторне перше читання проекту Закону України про електронні комунікації» (реєстр. № 3549-1) // ВВР України, 2016. № 40. Ст. 629.
33. Наказ Мінфіну України від 14.07.2017 р. № 637 «Про затвердження Порядку функціонування Електронного кабінету» // Офіційний вісник України, 2017 р. № 68. Ст. 2057.
34. Порядок обміну електронними документами з контролюючими органами, затв. Наказом Міністерства фінансів України № 557 від 06.06.2017. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0959-17> (дата звернення: 08.09.2017).
35. Electronic Business (E-Business). URL: <https://www.techopedia.com/definition/1493/electronic-business-e-business> (дата звернення: 08.09.2017).
36. Definitione-business (electronic business). URL: <http://searchcio.techtarget.com/definition/e-business> (дата звернення: 08.09.2017).
37. Electronic business – Wikipedia. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Electronic_business (дата звернення: 08.09.2017).
38. Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки, затв. Законом від 09.01.2007 // ВВР України, 2007. № 12. Ст. 102.
39. Стратегія розвитку інформаційного суспільства в Україні: схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15 травня 2013 р. № 386-р // Офіційний вісник України, 2013. № 44. Ст. 1581.
40. Про платіжні системи та переказ коштів в Україні: Закон України від 05.04.2001 // ВВР України, 2001. № 29. Ст. 137.
41. Олександр Риженко. Digital by Default – принципи цифрової економіки. URL: <https://nachasi.com/2017/07/12/digital-by-default-ukr/> (дата звернення: 18.11.2017).
42. European eGovernment Action Plan 2016-2020 / План дій Європейського електронного правительства 2016–2020 гг. URL: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/european-egovernment-action-plan-2016-2020> (дата звернення: 19.11.2017).
43. Что представляет собой украинский Hi-Tech Office. URL: <https://ain.ua/2016/08/01/chto-iz-sebya-predstavlyaet-ukrainskij-hi-tech-office> (дата звернення: 19.11.2017).

44. «Digital Agenda for Ukraine» Робота набирає обертів! URL: <http://www.ht-office.org/digital-agenda/> (дата звернення: 19.11.2017).
45. Положення про Міжгалузеву раду з питань розвитку електронного урядування, затв. постановою Кабінету Міністрів України від 14 січня 2009 р. № 4 // ОВУ від 26.01.2009, 2009. № 3. Ст. 77.
46. Про захист прав споживачів: Закон від 12.05.1991 р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1991. № 30. Ст. 379.
47. Більшість інтернет-магазинів працює поза законом про захист прав споживачів // Мультимедійна платформа іномовлення України. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economics/2133247-bilsist-internetmagaziniv-pracuje-poza-zakonom-pro-zahist-prav-spozivaciv.html> (дата звернення: 10.05.2017).
48. Проект Закону про внесення змін до Закону України «Про захист прав споживачів» та деяких законодавчих актів України щодо заходів детінізації діяльності суб'єктів електронної комерції (№ 6754 від 17.07.2017). URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=62329 (дата звернення: 25.09.2017).
49. Лист Голови Правління Інтернет Асоціації України О. Федієнко за №130/1-4 від 24.07.2017 щодо проекту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про захист прав споживачів» та деяких законодавчих актів України щодо заходів детінізації діяльності суб'єктів електронної комерції». URL: <http://inau.ua/document/lyst-no1301-4-vid-24072017-shchodo-proektu-zakonu-ukrayiny-pro-vnesennya-zmin-do-zakonu> (дата звернення: 24.09.2017).
50. Захист прав споживачів: Стандарти ЄС та України: Звіт ОФЕА/Офісу з фінансового та економічного аналізу у ВРУ. Авторський колектив: Патрік фон Браунмюль, Роксолана Байко, Людмила Васильєва. Київ, 10.05.2016. 40 с.
51. Концепція державної політики у сфері захисту прав споживачів на період до 2020 року: Схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 29 березня 2017 р. № 217-р / Урядовий портал. URL: <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=249869713> (дата звернення: 10.05.2017).

Vinnyk O. Digital economy: problems of integrated legal support.

The article is devoted to issues of integrated legal support of rapidly developing digital economy.

The foreign and Ukrainian experience of legal regulation of relations in the field of digital economy is analyzed. The peculiarities of legal support of this sphere in Ukraine are determined, namely:

- the number of legislative acts regulating certain types of digital economy relations;*
- the launch of the Electronic Government, relevant departments and organizations;*
- adoption of a plan of action in the digital sphere in accordance with the established principles;*
- weak protection of consumer rights in e-commerce.*

Concepts of e-governance development in Ukraine and the Concept of state policy in the field of consumer protection provide a number of measures, including improvement of legal regulation in the field of digital economy.

Keywords: digital economy; e-government; codification act of the digital economy.

ПРИНЦИПИ ЗДІЙСНЕННЯ ГОСПОДАРСЬКОГО СУДОЧИНСТВА В СВІТЛІ СУДОВОЇ РЕФОРМИ 2017 РОКУ

Дрішлюк В. І.,

кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри господарсько-правових дисциплін факультету № 4 Одеського державного університету внутрішніх справ

У статті досліджуються принципи (засади) здійснення судочинства у господарських справах у світлі останніх змін до господарського процесуального законодавства у 2017 р. На підставі аналізу норм чинного господарського процесуального законодавства України, теорії господарського процесуального та цивільного процесуального права сформульовані висновки щодо змісту принципів господарського судочинства в Україні та окреслені проблеми застосування норм господарського процесуального законодавства в процесі реалізації зазначених принципів.

Ключові слова: реформа, господарське процесуальне законодавство, господарське судочинство, принципи.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями

Черговий етап реформування українського законодавства пов'язаний із запровадженням принципових змін до процесуального законодавства, Конституції України [1], Закону України «Про судоустрій та